DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.05(192).39
УДК 378:001.89-057.87

Чаплигін В. П.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри технологій оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації, Державний податковий університет, Ірпінь
ORCID: 0000-0001-7562-9143
Олар В.В., старший викладач кафедри технологій оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації, Державний податковий університет, Ірпінь
ORCID: 0000-0001-1298-2270
Форостович Д.В.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, 1курс,
Державний податковий університет, Ірпінь

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.

У статті висвітлено специфіку організації та реалізації науково-дослідної роботи студентів закладів вищої освіти в умовах дистанційного та змішаного формату навчання. Розглянуто переваги й труднощі кожного з підходів, а також їхній вплив на результативність дослідницької активності здобувачів вищої освіти. Окремо проаналізовано сучасні підходи до ведення наукової діяльності, зокрема із застосуванням цифрових технологій. Значна увага приділяється питанням мотивації здобувачів освіти, ролі викладача та соціокультурним чинникам. У межах дослідження проведено соціологічне опитування щодо оцінювання ефективності науково-дослідної роботи в умовах онлайн- та змішаного навчання. Наведено практичні поради для вдосконалення підтримки студентської наукової діяльності в цифровому просторі. Розкрито поняття, зміст і ключові характеристики студентської науково-дослідної роботи. Описано основні напрями й завдання, які стоять перед здобувачами вищої освіти в цьому процесі. Окреслено значення наукової роботи для формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Визначено ефективні методи й форми, що сприяють розвитку дослідницьких умінь і навичок у здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: *дистанційне навчання, змішане навчання, науково-дослідна діяльність, здобувачі вищої освіти, ІКТ, вища освіта, цифровізація, академічна доброчесність.*

Annotation. *The article explores the peculiarities of organizing and implementing research activities among students of higher education institutions under the conditions of distance and blended learning. In light of the global digital transformation of education, the study delves into how different learning formats influence the development of students' scientific potential. It analyzes both the advantages and challenges associated with online and blended modalities, emphasizing their impact on the effectiveness and quality of research activities. Particular attention is paid to innovative pedagogical approaches and the integration of digital technologies that facilitate scientific inquiry and collaboration in virtual environments.*

The article also examines the crucial role of teachers as facilitators of research in digital contexts and considers how socio-cultural factors and individual motivation affect student engagement in research. A sociological survey was conducted among students and faculty to assess perceptions of research effectiveness in remote and hybrid formats, revealing important insights into current practices and areas for improvement.

Additionally, the article highlights the conceptual foundations, content, and defining characteristics of student research activities. It outlines the main directions and objectives of such activities, particularly within the framework of vocational and professional training. The authors underscore the contribution of research to the development of key professional competencies, critical thinking, and problem-solving skills in future specialists.

Moreover, the article identifies effective methods and organizational forms that foster the formation and enhancement of research skills. Among these are project-based learning, virtual scientific conferences, online mentorship, interactive platforms, and interdisciplinary collaboration. Practical recommendations are provided for optimizing support systems for student research in digital and blended learning environments, with a focus on ensuring continuity, engagement, innovation, accessibility, and academic rigor. Overall, the study offers valuable insights into adapting university-level research practices to contemporary educational realities and global technological shifts, making it relevant for educators, administrators, and policymakers aiming to modernize higher education.

Keywords: *distance learning, blended learning, research, students, ICT, higher education, digitalization, academic integrity.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі, що активно трансформується під впливом цифрових технологій, дедалі більшої актуальності набуває поєднання різних форм організації освітнього процесу. Однією з таких форм є змішане навчання — комбінація традиційного аудиторного і дистанційного формату. В сучасних умовах світова система вищої освіти зазнала кардинальних змін, які зумовили необхідність пошуку нових підходів до реалізації освітніх і наукових завдань, зокрема у сфері студентської науково-дослідної діяльності. Саме НДР відіграє ключову роль у формуванні професійних, аналітичних та креативних навичок, необхідних майбутнім фахівцям.

Науково-дослідна діяльність у нових умовах вимагає не лише гнучкості в організації освітнього процесу, а й оновлення методичних підходів, посилення ролі цифрової комунікації, переосмислення педагогічних стратегій. Це стає основою для інтеграції інноваційних моделей взаємодії між студентами, науковими керівниками, академічними інституціями

та зовнішніми партнерами. У зв'язку з цим постає потреба у глибокому аналізі теоретико-методичних, технологічних та соціокультурних аспектів організації студентської НДР в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми науково-дослідницької підготовки студентів досліджені низкою вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, основам організації наукових досліджень майбутніх фахівців різних професійних галузей присвячені праці Г. Артемчука, Н. Гавриша, Т. Голуб, В. Мюррея, В. Раєвського, Я. Логвінової та ін. Проблема активізації дослідницької діяльності студентів вирішується Є. Венгером, М. Даниловим, О. Дубасенюк, Т. Дьячек, Є. Кукліним та ін.

Метою цієї роботи є комплексне дослідження особливостей, переваг і викликів науково-дослідної діяльності студентів у нових освітніх реаліях, а також обґрунтування практичних шляхів удосконалення механізмів її реалізації, а також аналіз сутності, змісту та форм організації науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти в контексті їхньої професійної підготовки.

Методи дослідження. Під час дослідження використано загальнонаукові методи:
- аналіз та синтез з метою визначення розробленості питання та перспектив його дослідження;
- спостереження за освітнім процесом для визначення ефективності формування досліджуваного феномена;
- систематизація та узагальнення, які дозволили зробити висновки отриманих результатів.

Наукове дослідження виконується згідно науково-дослідної теми Державного податкового університету на 2021-2026 роки за темою «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення у процесі занять фізичної культури і спорту» (державний реєстраційний номер 0121U113261).

Виклад основного матеріалу. Зазвичай науково-дослідну діяльність студентів (НДР) трактують як сукупність методичних підходів, інструментів і заходів, спрямованих на засвоєння ними етапів науково-інноваційного процесу під час освітнього процесу, який охоплює як теоретичні, так і прикладні аспекти досліджень. НДР виступає одним із ключових механізмів формування фахової компетентності, оскільки забезпечує набуття студентами навичок професійної творчості, оволодіння дослідницькими методами, розвиток самостійності, креативного мислення та здатності швидко реагувати на зміни в соціально-економічному середовищі. Крім того, під НДР розуміють пошукову активність, що реалізується передусім у формі самостійної творчої роботи, метою якої є аналіз і пояснення явищ і процесів, встановлення взаємозв'язків між ними, а також теоретичне та емпіричне обґрунтування фактів і виявлення закономірностей через застосування наукових методів пізнання [7, с. 199].

Ефективність НДР передусім вимірюється якістю професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема, їхньою здатністю до самостійного й креативного мислення. Узагальнено ці цілі можна окреслити як розвиток у майбутнього вчителя цілісного комплексу теоретичних знань, практичних навичок, дослідницьких і експериментальних компетенцій.

Таким чином, формування дослідницьких компетенцій у студентів в українських ЗВО здійснюється через низку форм і методів. Основними з них є: навчальні дисципліни з дослідницьким компонентом; участь у науково-дослідній роботі, що є частиною освітнього процесу (курсові, дипломні роботи, практика); самостійна дослідницька діяльність поза межами аудиторного навчання; а також активність у рамках масових наукових заходів – конкурсів, конференцій, олімпіад.

І. Бабух зазначає, що методологічна база будь-якої науки охоплює не окремі підходи чи концепції, а є цілісною системою наукового пізнання, яка формує стратегічні засади досліджень і забезпечує їх реалізацію як у теоретичному, так і в прикладному вимірах суспільного життя [2, с. 292]. Проведення наукових досліджень вимагає комплексного підходу, коли кожен факт чи характеристика розглядається в широкому контексті, отримує наукове пояснення та оцінку з точки зору практичної й теоретичної значущості. Дослідження — це складний, енергозатратний процес, що вимагає не лише глибоких знань, а й значного емоційного залучення, творчого натхнення [2, с. 292].

Згідно з Т. Медведовською, організація наукової діяльності студентів у ЗВО має за мету формування цілісного наукового світогляду, стимулювання до самостійного навчання, розвитку аналітичного мислення, спостережливості, здатності критично осмислювати та інтерпретувати наукові результати. Вона акцентує, що сучасний спеціаліст повинен не тільки впроваджувати інноваційні рішення, а й уміти модернізувати застарілі технології, адаптуючи їх до вимог сьогодення. Тому наукові компетенції стають вагомим чинником професійної реалізації випускника [6, с. 338].

У широкому розумінні, поняття "науково-дослідницька діяльність студентів" охоплює дві основні складові: засвоєння студентами базових знань про методи наукової діяльності та формування відповідних практичних навичок; виконання наукових досліджень під супроводом наукових керівників [4, с. 110].

Різноманітні аспекти організації науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти були предметом вивчення таких учених, як О. Глазунова, С. Гончаров, О. Дубасенюк, О. Кузьмінська, О. Повідайчик, О. Пометун, О. Сергєєва та інші. Зокрема, проблематику ефективного функціонування НДР студентів аналізували Г. Артемчук, М. Білуха, С. Важинський, В. Шейко, Ю. Сурмін, В. Яремчук та інші дослідники.

Таким чином, одним із ключових завдань освітньої системи є підготовка фахівця, здатного вільно володіти цифровими інструментами, що сприяють його професійному й особистісному становленню. Серед необхідних навичок: ефективне використання цифрових ресурсів; критичне оцінювання достовірності інформації з різних джерел; знання правил цифрової безпеки; здатність до критичного мислення та продуктивної взаємодії; усвідомлення важливості безперервного навчання. Розвиток зазначених компетентностей значною мірою забезпечується під час виконання студентами наукових досліджень.

Згідно з науковими джерелами, в межах НДР студенти активно залучаються до збору, аналізу й узагальнення кращих практик, реалізують соціологічні та експериментальні дослідження, готують наукові доповіді та інші аналітичні матеріали [2, с. 291]. Науково-дослідна діяльність виступає важливим чинником розкриття й розвитку творчого потенціалу студентів у креативному освітньому середовищі [9, с. 26].

Підготовка здобувачів вищої освіти до участі в науковій діяльності має здійснюватися у вигляді цілісної системи, що включає навчально-наукову роботу, самостійні дослідження студентів, а також комплекс методів, форм і педагогічних умов, спрямованих на стимулювання їхньої мотивації до наукової творчості з урахуванням принципу індивідуалізації освітнього процесу. Отже, хоча організація НДР у ЗВО вже широко досліджується, актуальним залишається питання її модернізації з урахуванням викликів цифрової епохи.

Серед ключових переваг дистанційного та змішаного форматів навчання науковці виокремлюють гнучкість організації навчального процесу, розширений доступ до електронних бібліотек, наукових баз даних і фахових видань, а також можливість участі в міжнародних наукових заходах без необхідності фізичної присутності. Цифрові технології відкривають нові можливості для зберігання та обробки великих обсягів інформації, дозволяють створювати віртуальні лабораторії, що значною мірою розширює потенціал студентської науково-дослідної діяльності.

Разом із тим дистанційний формат супроводжується низкою викликів. Серед основних проблем — зниження мотивації студентів, обмежений контакт із науковим керівником, технічні труднощі та недостатній рівень цифрової компетентності окремих здобувачів. Особливо актуальними ці питання постають у регіонах із нерозвиненою IT-інфраструктурою.

Результати проведених опитувань свідчать, що за умов належної організації наукового процесу та активної підтримки з боку викладачів якість НДР у дистанційному форматі може не поступатися традиційним формам. Проте певні напрями досліджень, зокрема експериментальні, залишаються складними для реалізації без відповідного обладнання та лабораторної бази.

На думку окремих учених, перспективною є гібридна (змішана) модель навчання, яка поєднує кращі характеристики очної та дистанційної форм, забезпечуючи баланс між доступністю, гнучкістю й ефективністю організації студентської наукової діяльності [8, 10].

У межах проведеного соціологічного дослідження було опитано 300 студентів та 50 викладачів ДПУ щодо ефективності наукової роботи в умовах дистанційного навчання. Опитування проводилося за допомогою сервісу Google Forms із забезпеченням повної анонімності респондентів. За його результатами, 75% студентів позитивно оцінили гнучкість планування наукової роботи, 60% вказали на брак достатньої підтримки з боку наукових керівників, 80% викладачів зафіксували зниження залученості студентів до дослідницького процесу, водночас 65% викладачів високо оцінили потенціал цифрових інструментів як складової наукової діяльності.

Отримані результати засвідчують необхідність перегляду підходів до організації студентської НДР: зокрема, актуалізується потреба в підвищенні цифрової грамотності, індивідуалізації наукового супроводу та впровадженні мотиваційних механізмів.

Таким чином, дистанційна освіта створює як нові можливості, так і нові виклики в контексті організації науково-дослідної діяльності. Ефективність НДР в онлайн-середовищі безпосередньо залежить від рівня технічної забезпеченості, підготовки науково-педагогічних працівників, зацікавленості студентів та впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

У контексті постійних змін у системі вищої освіти особливої ваги набуває забезпечення сталої підтримки студентської наукової активності.

Висновки. Комплексний підхід до організації студентської НДР у змішаному форматі може стати ефективним інструментом формування наукового потенціалу здобувачів вищої освіти та забезпечення їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення інтерактивних моделей організації студентської науки в умовах цифрової трансформації та змішаного навчання.

Література

1.Альошкіна Л. П., Новак І. М. Особливості організації та перспективи розвитку науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти. Ефективна економіка. 2021. № 2. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.101

2.Бабух І. Актуальність та специфіка сучасної методології наукових досліджень. Вісник Хмельниц. нац. ун-ту. 2023. № 3. С. 291-294. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-45

3.Верба С. Науково-дослідна робота студентів у системі освітньої підготовки фахівця: нормативноправове регулювання. Актуальні проблеми правознавства. 2022. №4 (32). С. 36-40. URL: https://doi.org/10.35774/app2022.04.036

4.Дишко О. Л., Борбич, Н. В., & Яцик, Т. О. (2025). Проблеми інтеграції наукових досліджень у процес підготовки здобувачів вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (217), 108-113. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-108-113

5.Зубцова Ю. Є. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до науково-дослідної діяльності. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 37. С. 217-231

6.Медведовська Т. Науково-дослідницька діяльність студентів закладів вищої освіти. Collection of Scientific Papers «ΛΌГОΣ» (October 18, 2024; Cambridge). 2024. С. 335-340. URL: https://doi.org/10.36074/logos18.10.2024.078

7.Повідайчик О. С. Вітчизняний досвід науково-дослідницької підготовки студентів у вищих навчальних закладах / О. С. Повідайчик // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2017. - Вип. 2. С. 198-201.

8.Потюк І. Є. Використання цифрових технологій в навчальному середовищі закладів вищої освіти: офлайн та онлайн формати. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 219-221.

9. Потюк І. Є. Цифрова компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця. Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі : тези доповідей всеукраїнської наукової практичної інтернет-конференції, ТНПУ, 6 листопада 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 25-27.

10. Пригодій А. Організація науково-дослідницької діяльності майбутніх педагогів професійного навчання / А. Пригодій // Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. - 2023. - Вип. 24. С. 39-43

References

1. Alyoshka L. P., Novak I. M. (2021) Peculiarities of organization and prospects for the development of scientific and research work of higher education students in domestic higher education institutions. Effective economy. № 2. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.101

2. Babukh I. (2023) The relevance and specificity of modern methodology of scientific research. Bulletin of Khmelnytskyi. National University. № 3. P. 291-294. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-45

3. Verba S. (2022) Research work of students in the system of educational training of a specialist: normative and legal regulation. Current problems of science law. № 4 (32). P. 36-40. URL: https://doi.org/10.35774/app2022.04.036

4. Dyshko O. L., Borbych, N. V., & Yatsyk, T. O. (2025). Problems of integration of scientific research into the process of training of higher education applicants. Scientific notes. Series: Pedagogical sciences, (217), 108-113. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-108-113

5. Zubtsova Yu. E. (2021) Preparation of future educators of preschool children for research activities. Innovative pedagogy. Issue 37. P. 217-231

6. Medvedovska T. (2024) Research activities of students of higher education institutions. Collection of Scientific Papers «ΛΌГОΣ» (October 18, 2024; Cambridge). P. 335–340. URL: https://doi.org/10.36074/logos 18.10.2024.078

7. Povidaychyk O. S. (2017) Domestic experience of scientific research training of students in higher educational institutions / O. S. Povidaychyk // Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social work. - Issue 2. P. 198-201.

8. Potyuk I. Ye. (2021) The use of digital technologies in the educational environment of higher education institutions: offline and online formats. Scientific notes of the National University "Ostroh Academy": series "Philology". Ostroh: Publishing House of NaUOA. Issue 11(79). P. 219-221.

9. Potyuk I. Ye. (2020) Digital competence as a component of the professional competence of a modern specialist. Current problems of linguistic didactics in the modern educational environment: abstracts of reports of the All-Ukrainian scientific practical internet conference, TNPU, November 6, 2020. Ternopil, P. 25-27.

10. Prygodii A. (2023) Organization of scientific and research activities of future teachers of vocational training. Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T. G. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences. - Issue 24. - P. 39-43

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.05(192).40
УДК 796.325:[796.015.844.2+378.172]

Шкондя В.В.,
старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, м. Вінниця
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-0252-4951*
Рогаль І.В.,
старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, м. Вінниця
ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-6670-9117*
Чхань А.А.,
старший викладач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
ORCID: *https://orcid.org/0009-0006-4725-7024*
Столярик В.А.,
викладач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
ORCID: *https://orcid.org/0009-0000-8405-4329*

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВОЛЕЙБОЛІСТІВ У НЕПРОФІЛЬНИХ ЗВО

У статті проведена експертна оцінка володіння основними технічними елементами під час ігрової діяльності студентів, які займаються волейболом в складі збірної команди непрофільного ЗВО. Проведений нами мета-аналіз дозволив виявили п'ять основних показників технічної підготовки у волейболі, а саме: подача, 1-й прийом, друга передача, атака, захист. Проаналізувавши отриманні дані експертних оцінок показників техніки на початковому етапі дослідження нами були визначені слабкі сторони команди, що дозволило розробити методичні рекомендації направлені на удосконалення всіх досліджуваних показників техніки з особливим акцентом на найгірші для волейболістів. Після закінчення педагогічного експерименту нами було проведене повторне опитування експертів з подальшим заповненням анкет та отриманням балів з рівня технічних показників спортсменів. Проведений нами аналіз отриманих даних на початку та в кінці експерименту дозволив виявити приріст показників техніки на завершальному етапі в середньому на 1,34 бала по всіх досліджуваних показниках техніки.